

ВІДГУК

Офіційного опонента
на дисертаційну роботу
Бастера Пшемислава

«СИНЕРГІЯ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ РУРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ»

поданої на здобуття наукового ступеня
доктора архітектури за спеціальністю

18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Детальний аналіз дисертації Пшемислава Бастера «СИНЕРГІЯ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ РУРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Дослідження локальних стратегій розвитку історичних ландшафтів тривалий час є предметом наукових критичних оцінок, а саме розвідок методів дослідження окремих об'єктів, теорії урбаністичного планування та соціально-економічної діяльності рурального середовища. Слід відзначити зацікавленість Пшемислава Бастера у виборі теми і скеруванні дослідження на вирішення проблем нищення історичного ландшафту та втрати нематеріального потенціалу розвитку поселень і його ідентичності із врахуванням суттєвого ресурсу їхнього взаємовпливу.

Викладені аргументи переконують в актуальності та своєчасності дисертаційного дослідження Пшемислава Бастера, предметом якого обрано «встановлення можливостей синергії міждисциплінарних методів дослідження руральних ландшафтів».

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші досягнення дисертації, варто зазначити, що результати дослідження, що мають вагому наукову новизну.

Цінними в практичному аспекті є розроблена структурна модель консолідації методів дослідження та їх логічної послідовності, згідно якої об'єкт піддається аналізу системно, як об'єкт сучасного просторового планування, в аспекті землекористування, як історичний об'єкт, що є в основі ідентичності місцевості, її культурному та економічному потенціалах розвитку.

Вважаю, що наукова новизна одержаних результатів сформульована логічно і закономірно, а кількість її складових та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Докладне ознайомлення з текстом дисертації Пшемислава Бастера дає підстави стверджувати, що встановлені дисертантом напрямки, методи, логістика та предметність теоретичних положень актуальності синергії різнонаукових і багатоаспектних методів, синхронного застосування наявних тенденцій аналізу практичного просторового планування історичних руральних ландшафтів відзначається ґрунтовністю аналізу. Робота є структурована і логічно викладена.

Слід відзначити сформульовані автором висновки, що ігнорування методів дослідження з різних галузей науки може зірвати наміри відтворення найважливіших просторових рішень і зробити неможливим збереження віцілих історичних елементів ландшафту. Відтак, може призвести до забуття і зникнення створених протягом століть ідей стосовно композиції і просторового розвитку всього села та його околиць. Вилучення одного з методів може змінити сприйняття проекту просторового розвитку та завдати шкоди охороні культурної спадщини сільської місцевості.

Джерельна база роботи включає Українські та закордонні позиції (191 позиція). Дослідження можливостей спільного використання досвіду аналізу в галузі планування, містобудування, архітектури, ландшафтної архітектури, геодезії, картографії, мистецтвознавства та історії садово-паркового мистецтва, тобто встановлення можливостей синергії різногалузевих методів передпроектного дослідження руральних ландшафтів з метою охорони культурної спадщини, свідчить про високий рівень наукової підготовки дисертанта.

Аналіз змісту та завершеності дисертації

У вступі ґрунтовно викладено актуальність теми, науково сформульовано мету, яка відповідає обраній темі, та розкрито у завданнях, викладено об'єкт та предмет дослідження, публікації та апробацію наукових розробок. Логічно окреслено систему використаних в роботі дослідницьких методів.

У першому розділі **«Базові підходи в передпроектній аналітиці руральних ландшафтів»** сформульовано положення, що функціонування історичних сільських ландшафтів пов'язані з розплануванням поселень, їх композицією, на відміну від решти сільськогосподарських угідь, виходить за межі утилітарності і має особливість репрезентації населеного пункту.. Відокремлено зазначено, що «в основі засобів регулювання охорони руральних ландшафтів є документування різного призначення та методики. Одним з методів є укладання «Карт культурної спадщини місцевості» як для міст, так і для сіл та «Ландшафтної мапи села», у які подається інформація про сільську місцевість, з акцентом на забудові та зовнішньому вигляді окремих господарств. Мапа містить аналіз інформації про окремі особливості села з точки зору їх зовнішнього вигляду, розміру, розташування та деталей. Виділено групи аспектів, у яких розглядаються питання: село в системі та структурі зв'язків, композиція села, поділ села на характерні частини,

планування ділянок і присадибних ділянок, зелені насадження на ділянках, житлові та допоміжні господарські споруди...»

У другому розділі роботи **«Методи визначення «ресурсу» об'єкту дослідження»** зафіксовано теоретичні дискурси методології міждисциплінарних методів дослідження, які на сьогоднішній день використовуються в описі, валоризації та дизайні сільських територій. Для вивчення трансформацій рурального середовища застосовано прикладні методи дослідження з узагальнення конкретної інформації щодо «природних обставин» місця; застосування різних тактик створення динамічності образу. Визначено прояви інтеграції даних, які походять з різних джерел і збережені в різних форматах, в одній цілісній базі географічних даних системи GIS є досконалою у перехресному аналізі даних та порівняльному аналізі характеристик різних територій.

У третьому розділі **«Методи валоризації та оцінки ландшафту»** виявлено, що носієм ідентичності місця активів історичного рурального ландшафту вирішується застосуванням багатокритеріального аналізу, що дозволяє встановити відповідності характеристик ландшафту – природного і культурного, потребам користувачів. Запропоновано тезу, що методи оцінювання ландшафту визначають не стільки цінність території (культурну, естетичну, візуальну тощо), скільки її корисність у різних аспектах, наприклад, для виконання певних функцій, оптимального використання, її рекреаційну та туристичну привабливість або навіть комерційну цінність.

Слід відзначити, що автор детально розкрив концепцію мапування трансформацій – порівняння домінуючої, існуючої функції в кожному квадраті з оптимальною функцією, яка демонструватиме необхідність внесення змін в процес просторового планування..

У четвертому розділі **«Методологія обґрунтування проектних рекомендацій»** встановлено вплив законодавчих змін які закріплюють форми та практики роботи з історичними ландшафтами згуртовані дотриманням трьох послідовних дій: - охорона, що полягає у визначенні правових актів, охоронних зон та інших адміністративних заходів, спрямованих на захист пам'ятки; - збереження, що містить заходи та дії, спрямовані на збереження пам'ятки в її нинішньому вигляді; - ревалоризація, що має на меті відновлення первинного вигляду і цінностей пам'ятки в поєднанні з її адаптацією до сучасних потреб..

У п'ятому розділі **«Синергія та механізм дії міждисциплінарних методів передпроектного дослідження руральних ландшафтів (на прикладі села Стшельце Великі (Польща)»** опрацьовано передумови змін просторового планування і дворівневого аналізу рурального ландшафту. Сформульовано ідею феноменології місця, а саме досліджень процесу змін ландшафту села на основі історичних геодезичних і картографічних матеріалів; - аналіз панорам; - відтворення історичних руралістичних систем разом з забудовою; - відтворення історичних композиційних зв'язків садибно-паркового комплексу з його оточенням; - відтворення історичних зелених насаджень в публічному просторі, - відтворення історичних видів..

Завершується робота розгорнутими і логічними висновками на 9 позицій, які узагальнюють зміст роботи. В результаті аналізу основної частини дисертації, можна констатувати, що в ході виконання дослідження була

досягнута мета роботи, а дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у одній статті опублікованій у наукових фахових виданнях України; 15 статей опубліковано в іноземних періодичних виданнях; три публікації монографій та розділів у монографії, три статті опубліковано в наукових виданнях. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам «Порядку присудження наукового ступеня доктора архітектури». Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Основні положення та результати дисертаційної роботи були оприлюднені у доповідях на 17 міжнародних конференціях різного рівня. Вважаю, що дисертація пройшла належну апробацію, є самостійною і завершеною науковою працею.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. В 2 розділі присвяченому методиці дослідження автор декларує реальну конфігурацію груп в модулі «Цивілізація – Культура» - «Просторові комплекси». Поділяє їх на: урбаністичні комплекси, руралістичні комплекси для сільської території, комплекси з виділенням ландшафтної композиції, композиційних навколишніх територій, монастирських комплексів, сільських парків та цвинтарів. (С.88) Нажаль під час дослідження просторів руральних ландшафтів недостатньо висвітлено питання археологічної складової модуля «Цивілізація – культура», а також - **археологічний ландшафт**.

2. Сформульоване третє завдання: **Структурувати та порівняти наявні методи дослідження в питанні вивчення руральних ландшафтів**. Власне визначені авторські рекомендації щодо **Структурування** потребують вичерпної презентації у висновковій роботі.

3. У дисертації під час формулювання позицій збереження та відтворення історичної руралістичної структури з поля зору випали дефініції **ідентичності місця, місця пам'яті, духу місця**, які суттєво впливають на ефективність розробки рішень щодо розвитку руралістичного ландшафту, релевантно впливають на усвідомлення сутності, а також **параметрів історичної традиційності локальної громади**.

4. У У підрозділі 5.3. «Впровадження розробленої системи «ресурс - валоризація – рекомендації - проект» спорадично згадується «Аналіз панорам як один із обов'язкових етапів у дослідженні руральних ландшафтів.» Натомість не представлено методичку і своєрідність цього **аналізу панорам**, а також за замовчуванням констатується, що є обов'язковим етапом, і зрештою не зрозуміло як вирішувати проблемні результати аналізу у проектуванні!

5. У висновках п'ятого розділу автор пише, що *«основним положенням роботи є відтворення історичних композиційних зв'язків у руральних*

ландшафтах» і жодних згадок про задекларовану у назві (роботи і цього розділу) синергію міждисциплінарних методів передпроектного дослідження руральних ландшафтів. А саме – в яких явищах, фактах, проектних діях, тощо зосереджена оця синергія, або яких форм чи форматів вона набирає?

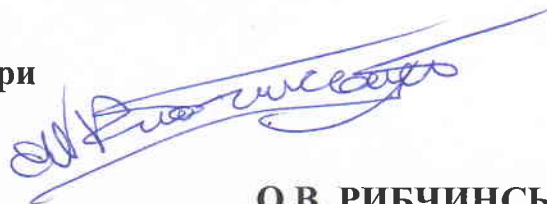
Натомість, висловлені зауваження не ставлять під сумнів отримані наукові результати та можуть бути враховані автором у подальшій науковій та практичній діяльності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота на тему «СИНЕРГІЯ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ РУРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ» виконана вперше і поглиблює існуючі знання теорії архітектури та реставрації пам'яток архітектури. Дисертація є завершеною і самостійно виконаною науковою працею, в якій отримані нові цінні результати, що вирішують важливу наукову проблему локальних стратегій розвитку середовища як запоруки гармонійності соціально структури руральних ландшафтів.

Вважаю, що дисертаційна робота на тему «СИНЕРГІЯ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕНЬ РУРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ» Пшемислава Бастера за структурою, змістом, висновками та пропозиціями відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора архітектури, а також пп. 7, 9 «Порядку присудження ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 року, а її автор Пшемислав Бастер заслуговує на присудження наукового ступеня доктор архітектури за спеціальністю 18.00.01 – Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури.

Офіційний опонент:
доктор архітектури, доцент,
професор кафедри Архітектури
та реставрації,
Національного університету
«Львівська політехніка»

О.В. РИБЧИНСЬКИЙ

Підпис Рибчинського О.В. засвідчую:
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Р.Б. БРИЛИНСЬКИЙ